

2 1/1 "57

Skógarvörðurinn á Austurlandi.

STARFSSKYRSLA FYRIR ÁRIÐ 1956.

Sigurður Blöndal.

Starfsskýrsla skógarvarðarins á Austurlandi fyrir árið 1956.

+++++

I. Inngangur.

1. Veðurfar.

Veðurathuganamaðurinn á Hallormsstað, Páll Guttormsson, gefur eftirfarandi yfirlit yfir veðráttuna hér 1956:

Í janúarmánuði var frost í 22 daga. En eftir 26. janúar var þiðvirði, er hélzt allan febrúarmánuð. Til marks um hitann var það, að 15. febrúar byrjuðu að koma humlar á víði. Í fyrstu vikunni af marz voru nokkur frost, en svo komu aftur heitir suð- og suðvestlægir vindar. 27. og 28. marz komst hitinn í 14,4 og 15,0 stig. Hinn 3. apríl kólnaði, og var hitastigið í þeim mánuði fyrir neðan meðallag. Aðfaranótt 10. apríl var 8,5 stiga frost. Úrkoma í þeim mánuði var líðlega helmingur af meðallagi.

Um miðjan maí kom mikið hvasuviðri af norðri með frosti, sem seinkaði fyrir gróðri. Í júní var hitastigið 1,0 stigi fyrir neðan meðallag. Úrkoma í maí var hins vegar yfir meðallagi. Viku af júlí hlýnaði í veðri og voru hlýindi í hálfan mánuð. Var þá oftast hægviðri, en annað slagið heitar fjallagolur. Er vika var eftir af mánuðinum, kólnaði í veðri og héldust kuldar út ágústmánuð. Í ágúst var suð- og suðvestlæg átt í aðeins 4 daga. Úrkoma í þeim mánuði var ákaflega lítill. Aðfaranætur 28. og 29. ágúst komu frostnætur.

Í byrjun september hlýnaði og varð hitastig í þeim mánuði nokkuð yfir meðallagi. Miðað við árstíma, fór hitastigið hækkandi eftir lok september fram að áramótum. Í desember varð úrkoma yfir helmingi meiri en í meðallagi. Úrkoman í desember var að langmestu leyti regn, og þar sem skógarjörð var að kalla frostlaus, ætti sú úrkoma að koma jörðinni að gagni næsta sumar.

Sumarmánuðina júní-september varð meðalhitinn 0,7 stigum undir meðallagi, vormánuðina apríl og maí í góðu meðallagi, en flesta vetrarmánuðina mikið yfir meðallagi.

Tafla I á bls. 2 greinir frá hita-, úrkomu- og sólskinsmælingum á Hallormsstað 1956. Ennfremur er þar reiknaður út fjöldi vaxtareiningar eftir töflu prófessors Morke fyrir mánuðina júní, júlí og ágúst. Sú tala er mjög lág á þessu sumri, og veldur auðvitað mestu, hve ágústmánuður var kaldur.

Dagar á árinu með 20 stiga hámarkshita og meira urður 8, og var það á tímabilinu frá 26. maí til 17. september.

Lagsta hitastig á árinu varð 25. janúar, + 18,2 stig.

Hæsta hitastig á árinu varð 20. júlí 23,8 stig.

Síðasta vorfrost mældist í málaskýli 15. júní, + 1,0 stig.

Fyrsta haustfrost mældist í málaskýli 28. ágúst, 2,5 stig.

Þess skal getið, meðaltöl þau yfir hitastig og úrkomu, sem vik eru reiknuð frá í töflu I, eru fyrir árin 1941 - 1955, að báðum árum meðtöldum.

Tafla I. Hita-, úrkomu- og sólskinsmælingar á Hallormsstað 1956.

Mán- uður	Hitastig °C		Úrkoma mm		S ó l s k i n			Fjöldi vaxtar- ein- Morks	
	Meðal- tal	Vik frá meðal- lagi	Sam- tals	Vik frá meðal- lagi	Alls klst.	Mest á dag Mín. dags.	Fjöldi sólsk. daga		
Jan.	-3,9	-2,8	73,0	-50,1	3,6	153	30.	2	
Febr.	2,6	+3,0	54,4	-17,7	22,1	244	25.	15	
Marz	3,0	+3,0	85,5	+52,7	78,7	528	28.	21	
Apr.	1,2	0,0	20,2	-19,1	85,6	740	30.	23	
Maí	6,5	+0,8	43,4	+23,4	124,3	903	18.	15	
Júní	8,0	-1,0	23,5	-1,9	163,3	857	15.	22	45,67
Júlí	10,6	-0,7	28,4	-13,8	136,1	863	14.	16	67,84
Ág.	8,4	-1,8	10,4	-32,5	124,6	745	16.	18	47,65
Sept.	8,2	+0,8	47,8	-8,9	101,1	696	3.	17	
Okt.	4,7	+0,7	24,8	-40,6	61,2	414	2.	25	
Nóv.	4,9	+3,6	91,7	+4,5	10,3	221	1.	5	
Des.	1,9	+2,5	186,7	+104,6	-	-	-	-	
Alls			689,8	+1,0	910,9			179	161,16
Júní- Sept.	8,8	-0,7							

2. Vöxtur og þrif trjágróðurins.

Birkiskógurinn taldist allaufgaður 1. júní, lauf tók að falla um 25. september og var að mestu fallið 6. október.

Blóm á lerki byrjuðu að springa út hitadagana 27. og 28. marz, og nokkrum dögum seinna opnuðust brum á lerkinu, svo að nálaendarnir komu í ljós. Þannig stóð lerkið fram í maí.

Því miður fór svo, að kuldarnir í apríl eyðilögðu lerkiblómin, og það, sem kannski hefði lifað af apríl, mun hafa frosið í norðan-veðrinu um miðjan maí. Urðu því engir kónglar á lerki, en ef vorveðr-áttan hefði verið hagstæð, hefði geysimikið orðið af kónglum á lerki, hvornig svo sem til hefði tekizt með fræþroska.

Vöxtur einstakra trjátegunda varð mjög misjafn. Langmestur varð hann á kontortafuru, en þar varð meðalársprotinn líðlega 50 cm í lundinum á Atlavíkurstekk, og lengsti árproti varð 78 cm langur, og það á mjög litlu tré.

Skógarfura óx einnig ágætlega, ef ekki er tekið tillit til hinnar miklu plágu, sem furubarrlúsín er á þessari tegund hér í skóginum.

Mjög góðu vöxtur var einnig á eldra rauðgreni og blágreni, en

hins vegar mjög lítil á sitkagreni, og er lítil vafi á, að hálfis annars árs úrkomuleysi á meginþáttinn í því.

Lerkið í Guttormslundi óx minna en árið áður og enn fremur eldra lerkið. Birki óx einnig minna en í fyrra.

Frostnæturnar 28. og 29. ágúst ollu allmiklu kali á toppum í græðireitnum.

Mjög miklir könglar voru á blágreni, rauðgreni, broddfuru og elztu trjám af fjallapín og dálítið kontortafuru. En því miður er ekki hægt að gera sér vonir um að þroskað fræ verði, nema af broddfuru. Ef ágústmánuður hefði orðið samilega hlýr, má búast við, að þroskað fræ hefði fengið af greninu.

Nokkurt fræ var á birki, en þó ekki svo mikið, að þætti ~~XXXX~~ svara kostnaði að tína, nema lítið magn af því.

Reyniviður bar hins vegar mjög mikið fræ, og var það eins og að undanfögnu tínt mest í garðinum á Hrafnkelsstöðum, en einnig nokkuð í Ranaskógi og hér í Mörkinni. Var því öllu sáð í haust, eftir venju.

3. Starfsmenn og verkafólk.

Eins og nánar er skýrt frá í kaflanum um skógarhögg, dvöldust 3 fastir verkstjórar skógræktarinnar hér frá miðjum janúar til marzloka og störfuðu að skógarhöggi ásamt Páli Guttormssyni. Þjuggu þeir í Mörkinni, og var allan tímann ráðskona til að matreiða í þá og sjá um húsið. Verður ekki annað sagt en þessi nýbreytni tækist matavel, því að allan tímann munu þeir aðeins hafa þurft að halda sig innan dyra 1 dag vegna óveðurs. En þess er vissulega að geta, að tíðin í febrúar og marz var með eindæmum mild.

Sú breyting verð annars á starfsliði, að fastur verkstjóri stofnunarinnar hér, Páll Guttormsson, fór í orlof þetta sumar. Fór hann héðan í maíbyrjun og vann fyrst 1½ mánuð í græðireitunum á Tumastöðum og í Fossvogi, en fór um miðjan júní til Noregs og var þar til septemberloka, er hann kom heim aftur. Tók hann á ný við starfi hér 1. október. Áður en hann fór út, hafði svo talast til milli okkar, að hann reyndi að kynast sem best í norskum gróðrarstöðvum kemískri illgresiseyðingu. Hann fór mjög víða um Noreg og heimsótti fjölda gróðrarstöðva. Hann vann all lengi í gróðrarstöðvunum í Fagerlidal og Ervik við Harstad og starfaði þar einmitt mikið að úðun gegn illgresi. Þá vann hann um mánaðartíma í Örstavik, bæði í græðireitnum og við gróðursetningu.

Í forföllum Páls var Ágúst Arnason verkstjóri í græðireitnum, og gegndi því starfi bæði af dugnaði, áhuga og samvirkusemi, svo að á betra verður ekki kosið. Frá því snemma í október og til desemberbyrjunar vann hann mestmegnis við stökkun græðireitsins, en einnig ýmislegt fleira.

Þá skal þess getið, að Jón J. Jóhannesson, cand. mag., vann hér við gróðursetningu um þriggja vikna skeið í júní, og var mikið happ að fá hann til þess starfa.

Í töflu II á bls. 4 er tilgreindur fjöldi starfsmanna (fastra) í einstökum mánuðum ársins og einnig fjöldi lausráðins verkafólks, eins og það varð flest í hverjum mánuði. Þá hefi ég tekið með til fróðleiks í þessa töflu fjölda vinnustunda, sem hið lausráðna fólk skilaði í hverjum mánuði, og samanlagða upphæð greiddra launa þess. Hér eru þó ekki meðtældir smiðir, sem unnu við lagferingu á bráða-birgoaíbúð skógarvarðar í Seylu.

Tafla II. Fólk í vinnu á Hallormsstað 1956.

Mánuður	Fastir starfsmenn skógræktarinnar	L a u s r á ð i ð f ó l k		
		Fjöldi	Tala vinnustunda	Greidd laun kr.
Janúar	4	1	112	1.341,50
Febrúar	4	1	200	2.491,00
Marz	4	1	184	2.204,00
Apríl	1	6	225	5.041,49
Mái	1	23	3.421	49.125,59
Júní	1	25	4.573	66.053,48
Júlí	1	22	3.005	45.170,04
Ágúst	1	14	2.753	45.546,51
Septemb.	1	12	1.542	24.606,94
Október	2	4	757	12.579,42
Nóvember	2	4	382	6.156,75
Desember	2	-	-	-
Alls			17.154	260.316,72

II. Girðingaframkvæmdir.

1. Viðhald.

Eins og á árinu 1955 var nú svo litlu fé, sem kostur var á, varið til venjulegs viðhalds á skógargirðingunni - eða um 1.800 kr. Þó er í þessum lið falin veruleg lagfæring á miklum hluta gömlu girðingarinnar meðfram Hafursá. Sú girðing er nú orðin meira en 50 ára gömul, er enn svo góð, að hún mun geta staðið marga áratugi, enda hefir hún í upphafi verið afarvönduð.

Hornin voru farin að skekkjast nokkuð, en voru nú rétt við og stög sett á þau. Þá var klippt rækilega frá allri þessari girðingu, en birkiskógurinn var farinn að liggja allmikið á henni. Á þessum kafla var nokkuð eftir enn af margbættum, sléttum vír. Var hann nú tekinn og notaður í stög á nýjar girðingar. Er bætt hefir verið í þennan kafla 2 strengjum af gömlum gaddavír og skipt um nokkrar stytur, getur hann talizt fullviðgerður.

Síðast í júlí hófst svo vinna við áframhald á endurnýjun Markar- og skógargirðingarinnar, sem hafin var í fyrra. Ágúst Arnason stjórnaði þessu verki af fráberrri vandvirkni og röggsemi, og mun á engan hallað, þótt sagt sé, að vandaðri girðingar séu ekki til hér á Austurlandi en þær, sem settar voru upp hér s.l. sumar.

Skal þessum girðingum nú lýst:

2. Markargirðingin.

Girt var í Mörkinni neðst meðfram Fljótinu. Lengd kaflans 187 m. Þarna hafði upphaflega verið girt og stóðu gömlu hornstaurarnir á sínum stað og voru notaðir núna. En snemma hafði þessi kafla verið tekinn niður og í þess stað girt í Fljótið til beggja hliða. Reynslan hefir sýnt, að neyðarúræði er að girða í Fljótið, þar sem sandur er

fyrir, því að íshreinnir og öldugangur eyðileggja fljótt girðingu á slíkum stöðum.

Þá var að fullu gengið frá nýja hliðinu á Markargirðingunni, sem steypt var árið áður.

Nýi kaflinn er úr vírneti með 1 gaddavírstreng undir og 2 yfir. Í hann fóru 18 burðarstaurar úr birki og 44 stytur úr birki.

Kostnaður:

Efni	kr.	1.100,-
Vinna	"	1.950,-
Alls	kr.	3.050,-
=====		

3. Bjarggirðing og tveir kaflar meðfram Hafursárgili.

Í fyrra var girðingin komin út á Öxlina fyrir innan svokallað Hálshlíð (á Skriðdalsvegi). Var nú lokið við kaflann þaðan og út að Hafursárgili. Eru það 1.610 m. Nýja girðingin var öll lögð ofar en hin gamla, eða út svonefnt Votabjarg, sem er yzti hluti fjallsbrúnarinnar út að Hafursá. Gamla girðingin lá neðan við bjargið, og bendir lauslegur útreikningur til þess, að flatarmál skógargirðingarinnar muni aukast um ca. 20 ha við þessa útfærslu á girðingunni. Aðeins á litlum hluta af þessu svæði mun þó skógur geta vaxið. Það mun verða upp í brekkurnar undir Votabjargi og í efri hluta Hrútabotna.

Ekki verður trúð að óreyndu, að snjó festi mikið á þessari nýju girðingu, enda voru horn ekki spöruð til þess að geta lagt hana sem mest eftir hávöðum. Utan til á Votabjargi eru miklar klappir og þurfti þar að bora fyrir burðar- og hornstaurum. Hlaugt af því geysimikill kostnaður, því að grjótbör og mann með honum þurfti að fá alla leið frá Eskifirði. Hins vegar gekk sjálft borverkið ágetlega.

Eins og getið er um á öðrum stað í skýrslu þessari, var ruddur vegur frá Bjargseli að Hálshlíði, fær jeppum og traktorum. Fyrir bragðið var hægt að flytja allt efni í girðinguna á Ferguson-dráttarvél okkar og koma því á dráttarvélinni á nær alla línuna. Var að því ómetanlegt hagræði.

Þá voru girtir tveir sjálfstaðir kaflar meðfram Hafursárgili, annar 200 m (nýr) og hinn 275 m (endurnýjun, að mestu úr nýju efni)

Lengd nýju kaflanna í skógargirðingunni frá árinu er þá alls 2.085 m.

Alls eru í þessum línunum 24 horn- og strengingarstaurar, þar af 8 úr gömlu girðingunni. Þessi ~~KIXIX~~ fjöldi gefur kannski nokkra skýringu á því, hversu miklu var til kostnað að gera girðinguna sem bezt úr garði.

Í þessa 3 kafla fór nýtt efni sem hér segir:

Vírnet	21 rúlla	
Gaddavír	27 rúllur	
Sigvír	50 kg	
Bindivír	25 "	
Stálstaurar	143 stk.	
Birkistaurar	112 "	
Birkistyttur	541 "	
T - staurar (úr gildari braggabogum)		8 stk.
TT - staurar (soðnir saman úr braggabogum)		8 "

Auk þessa var notað úr gömlu girðingunni:

Hornstaurar

8 stk.

L - staurar 21 stk.
"Járnbrautarteinar" ... 9 "
Óvísst magn af margbættum, slóttum vír.

Kostnaður varð:

Verðmæti nýs efnis kr. 17.027,50 (á km 8.185,-)
Vinna kr. 27.269,13
Akstur og hestlán " 1.177,20 " 28.446,33 (á km 13.650,-)

Alls kr. 45.473,83 (á km 21.810,-)
=====

Í þessum kostnaði er ekki meðtalin vinna verkstjóra, þar eð hann varð jöfnum höndum að hafa umsjón með græðireitnum, né heldur vinna dráttarvélar við flutninga, og virðist þó ekki á betandi kostnaðinn! Hins vegar er innifalinn í vinnu kostnaður við uppsetningu á Háls- hliðinu, sem nú var fært nokkru ofar en það áður var.

Að þessu sinni var sá háttur hafður á, að girðingavinnuflokkur- inn lá við í tjaldi uppi á fjalli og var stálka ("fjallkona") þar uppi á daginn til að matreiða í flokkinn. Við athugun á kostnaðinum eftir á kemur í ljós, að við þetta hefir sparast um 30%, miðað við að menn- irnir hefðu gengið heim á kvöldin. Kostnaður

4. Fullkomnun á Bjarggirðingu frá 1955.

Nú var fullgerður kaflinn, sem girtur var á Bjarginu 1955, og gerðar nokkrar endurbætur, þar sem veitur höfðu komið í ljós. Það var einkum í snjólauginni ofan við Illuskriðu, sem þurfti að endurbæta. Þar hafði girðingin verið hækkuð með því að bæta nokkrum gaddavír- strengjum ofan á netið. Gaddavírin hafði tagnað svo mjög í snjóþyngsl- um og ísingu, að þar var ein flækja í vor leið. Var nú gaddavírin tekinn burt og net sett í staðinn og blett í staurum af tvöfaldri hæð. Á öðrum stað, þar sem girðingin var hækkuð með vírnetum árið áður, hafði hún staðízt raunina vel.

Þá var ástöku stað blett í girðinguna gildum tréstaurem, þar sem óeðlilega mikill hliðarsláttur virtist á henni.

Kostnaður við þessar endurbætur varð um 3.200 kr. Er vinnukostn- aður á þessum kafla orðinn alls 24.000,- + 3.200,- = 27.200,- kr., eða kr. 11.800,- á km.

Verkið við þessar girðingar, sem nú hafa verið taldar, fór svo langt fram úr áætlun, að ekki varð neitt hafizt handa með hina fyrir- huguðu girðingu í Hafursárlandi, en það verk þyrfti endilega að komast í framkvæmd 1957.

Ennfremur var frestað að gera nýtt pípuhlið við Hafursá, sem fyrirhugað var.

III. S k ó g a r h ö g g.

Á árinu var felldur rösklega þriðjungur meiri víður en árið áður - og koma þó hverginærri öll kurl til grafar, eins og skýrt verður á eftir.

Telja má árið 1956 merkisár í sögu skógarins hér, því að nú var fyrir atbeina skógræktarstjóra framkvæmd í fyrsta sinn allumfangs- mikil grisjun í ungum birkiskógi á því aldursskeiði, sem grisjunar er

mest þörf til þess að ala upp verðmætan birkiskóg.

Hinn 14. janúar komu hingað tveir verkstjórar skógræktarinnar, Ágúst Árnason og Guðmundur Pálsson, og 26. janúar þettist Brynjar Skarphéðinsson í hópin. Þeir voru hér til 27. marz og unnu nær allan tímann að grisjun, ásamt Páli Guttormssyni.

Í þessari grisjunarlotu var farið yfir eftirtalin svæði:

1. Svæðið milli Borgargerðisáss og Lagarfljóts inn að gróðursetningarsvæðum í Lýsishól og neðar að Ormsstaðamýrum neðan Lóns, og út að grafningi framan við Borgargerðislæk. Á þessu svæði er skógurinn ofan til 30-40 ára gamall, en neðan til 15-20 ára.
2. Allan Gatnaskóg frá túni húsmæðraskólans og út fyrir Kliftjörn.
3. Allstórt svæði neðantil í Lýsishól ofan við gróðursetningar-svæði þar (þetta var grisjun fyrir gróðursetningu).
4. Byrjað á grisjun í afarfallegum ungskógi neðan við Borgargerði.

Mikill hluti af viði, sem féll á þessum svæðum, var svo smár, að ekki var söluvara, hvorki sem eldiviður né staurar. Nokkuð tándist þó til af svæðum 2 og 3 og ofantil af svæði 1.

Ástæðan til þess, að Gatnaskógurinn var grisjaður í þetta sinn, var einkum að snyrta til þessan þekktasta hluta Hallormsstaðaskógar, en mikið var orðið þar bæði af feyskjum og smákrúði, sem var til mikillar óþrýði. Eftir grisjunina geta ferðamenn séð miklu betur en áður hina gömlu, gildu stofna, sem enn þrýða Gatnaskóg.

Hinn 23. apríl hófst skógarhögg aftur. Var það nær einvörðungu grisjun til þess að fá upp í pantanir á girðingastaurum, en þar tóku að berast eftir miðjan apríl. Var þá aðallega grisjað í Partinum í nánd við Bergsbásklif og í námunda við Atlavíkurstekk. Síðari hluta júlí var ádlítið höggvið til þess að fá staura upp í óafgreiddar pantanir og í skógargirðinguna hér. Var þá einkum leitað fanga í Stóraskógi og í kúagirðingu húsmæðraskólans neðst í Framhólunum.

Í desember var grisjaður skermur yfir ungu lerkí í nánd við Guttormslund og byrjað að grisja frá Atlavíkurstekk og áleiðis niður í Atlavík. Er ætlunin að snyrta verulega til skóginn í Atlavík nú eftir áramótin.

Ótalið er þá, að í maíbyrjun var grisjað í Guttormslundi allt nema tilraunaflöturinn. Voru felld 220 tré, en tilraunaflöturinn var grisjaður í miðjum júlí, og féllu þar 146 tré. Alls voru þá felld 366 tré í lundinum á þessu ári. Samt var þetta væg grisjun og verður nauðsynlegt að grisja aftur nokkuð á vori komanda. Af hinum 220 trjám fengust 195 burðarstaurar og 130 styttur, en trén á tilraunaflötinum eru enn óbútuð niður.

Sala eldiviðar var eins og árið áður hverfandi lítil, en eftirspurn eftir girðingastaurum mun meiri, og jókst sala þeirra um tap 100% frá árinu áður. Má efalaust að nokkru þakka það flokkun þeirri, sem tekin var upp á fyrra árin og mælt hefir mjög vel fyrir hjá bændum hér í nágrenninu, en einhverju mun og hafa valdið, að erfitt var að fé keypta erlenda girðingastaura.

Staurahöggið í ár var því miður um of með sama marki brennt og árið áður: að taka varð það, sem hendi var næst til þess að geta afgreitt í flýti pantanir, sem því miður bærust með óþægilega stuttum fyrirvara.

Þess verður að geta hér, að það var hið mesta happ fyrir okkur, er við fengum hjá Stephani Stephensen, kaupmanni í Reykjavík, viðarsög við Ferguson-dráttarvél. Er sög þessi hið mesta þing. Þótt enn hafi ekki gefizt tóm til að kanna afköst hennar til fulls,

liggur þó fyrir ein tilraun, sem sýnir, að hægt er að kurla viðartonn-
ið í 30 cm báta á um 50 mínútum með tveimur mönnum. Notkun á þessari
sög mun einnig geta lækkað nokkuð framleiðslukostnað á girðingastaur-
um.

Eldiviðarnotkunin í Mörkinni varð nú miklu meiri en áður, eins og
gefur að skilja, þar sem dvalizt var þar í húsinu mestan hluta ársins
og eldstæðum fjölgað. Þó er þessi heimaneyzla að nokkru leyti ástluð,
en vart of lágt.

Viðarhöggið á árinu telst hafa numið alls 44 tonnum. Af þessu
magni var:

Eldiviður	ca. 27,00 tonn	
Efniviður	1,95 "	
Burðarstaurar I 170 stk.	1,70 "	
- " - II 1.680 "	9,40 "	
- " - III 165 "	0,55 "	
Styttur	1.700 "	3,40 "
		<hr/>
Alls	44,00 tonn	
		=====

Birgðir í árslok eru:

Eldiviður	ca. 4 tonn
Burðarstaurar II	150 stk.

Fyrir jólin voru feild nokkur grenitré (rauðgreni, broddgreni,
blágreni og hvítgreni) og seld sem jólatré (18 stk.), og ennfremur
voru heimilunum hér á staðnum og fjórum næstu bæjum, sem mest skipti
hafa haft við okkur, afhent lítil jólatré sem jólagjöf frá stofnun-
inni. Eins og í fyrra keyptu bæjafirvöldin á Seyðisfirði og í Nes-
kaupstað sitt tréð hvor. Voru þau bæði úr Jökullækjarkinn. Hin trén
fóru ýmist til félaga, verzlana eða einstaklinga.

Þá voru seld 182 kg af furugreinum (fjallafura og kontortafura)
til ýmissa verzlana hér austanlands.

Jólatrjáa- og greinasalan jókst um 100% frá í fyrra.

Verðmæti viðarafurða ársins 1956 (að frádrögnum eldiviði, sem
notaður var á staðnum):

Andvirði seldra jólatrjáa og greina.....	kr. 4.554,-
- " - selds eldiviðar	" 1.800,-
- " - efniviðar	" 1.780,85
Girðingastaurar:	
Andvirði seldra	kr. 11.058,-
Verðmæti afhentra til skógar- girð. á jörðum einstaklinga	" 2.055,-
Verðmæti staura í girðingar á Hallormsstað	" 3.087,50
Verðmæti birgða	" 945,-
	<hr/>
Alls	kr. 25.280,35
	=====

Kostnaður við skógarhögg varð rúmlega 28.000,- kr. Er þá ekki
meðtalin vinna verkstjóranna þriggja frá Reykjavík, en hins vegar
vinna Páls Guttormssonar frá áramótum til marzloka. - Ber enn að sama
brunni og í fyrra, að ekki var kostur að haga staurahögginu eins vel
og æskilegt væri. Veruleg bót verður samt ráðin í þessu efni, er unnt
verður að beta vegakerfið í skóginum til muna.

IV. Græðireitur.

1. Almennt um fjárfestingu í græðireitnum.

Keypt taki. Á árinu voru keypt til starfseminnar eftirtalin taki:

FERGUSON-dráttarvél með benzínvél,
Þriggja tonna flutningavagn með vökvasturtu fyrir Ferguson,
HORN-DRAULIC-ámokstrarteki við Ferguson,
Plógherfi við Ferguson.

Auk þessa voru keypt ýmis minni háttar taki og áhöld, sem ekki verða talin hér.

Er við höfum nú fengið dráttarvél og notað eitt sumar, finnst okkur óskiljanlegt, hvornig hægt hafi verið á undanförunum árum að komast af án hennar. Mun vélin hafa verið í gangi meira eða minna hvern dag, síðan hún kom. Til þessa er reynslan af vélinni afargóð.

Tekin, sem fengin voru með dráttarvélinni, hafa öll reynzt mestu þing, ekki sízt flutningavagninn. Er skylt hér að geta þess, að það var fyrir sérstakan velvilja og lipurð hr. Runólfs Sæmundssonar, fulltrúa hjá Dráttarvélum hf., að í þennan vagn náðist s.l. vor, en hann var ekki nýr, þótt ónotaður væri.

Vatnsveitan. Nýja vatnsveitan var sett upp s.l. vor. Var horfið að því ráði að hafa aðalvatnsleiðsluna, sem er úr 2" galvanisérudum pípum, ofanjarðar. Hvílir hún á birkikrossum, sem reknir eru niður með 3 m millibili og settir þannig upp, að halli leiðslunnar verði sem jafnastur. - Hætt var við að steypa stíflu í Kerlingarána, en í þess stað gerð einföld stífla úr grjóti og torfi, og mun það reynast alveg nóg.

Með ýmsum smáhlutum, sem kaupa þurfti til viðbótar á árinu, varð kostnaður við uppsetningu vatnsveitunnar um 3.700 kr.

Ekki er vatnsveitan samt fullgerð, því að það sýnir sig, að nauðsynlegt verður að leggja fasta, galvaniséraða leiðslu alveg niður í Neðstareit. Ennfremur vantar enn nokkur tengistykki, til þess að sjálft vökvunarkerfið komi að fullum notum.

Hins vegar er óhætt að segja, að vökvun með kerfi þessu muni verða mjög góð. Útinn er fínn og vel dreifður.

Vermireitsgluggar. Á árinu voru keyptir til viðbótar 75 m² af gluggum og ennfremur 70 m² af gluggum úr Eiðaskóla. Gluggar þessir fengust á vægu verði, 25 kr. m². Þá var keypt nokkuð af timbri í ný gluggaundirlög og var ætlunin að smíða svo mikið af þeim, að ekki þyrfti að taka karmana af annars árs fræbeðum, eins og hingað til. Ekki var þó smíðað svo mikið að þessu sinni, og eftir að Eiðagluggarnir komu, vantar undirlög undir um 100 glugga til þess að tvö sett séu til. Á frádregnu ~~XXXXXXXXXXXX~~ kostnaður verði glers og glugga frá Reykdal, kostuðu þessar framkvæmdir rúmar 10.000 kr., efni, flutningur og vinna.

Nýrekt. Í vor leið var lokið við nýrektina í Efstareit. Er þetta svæði 1.250 nettófermetrar (aðalgangar frádregnir). Var ekið í þetta svæði til viðbótar 5 bílhlössum af mómöld og 20 bílhlössum af sandi. Kostaði sá akstur alls um 4.000 kr. Þessi nýi reitur ætti að vera mjög góður, a.m.k. eftir að einu sinni hafaverið í honum plöntur.

Í október var byrjað að vinna að frekari stækkun græðireitsins. Voru nú ruddar og jafnaðar í Efstareit og Miðreit spildurnar að

gamla skurðinum, sem liggur niður eftir miðri Mörkinni, og Miðreiturinn einnig breikkaður um 10 m úteftir og örlítið niðureftir. Eru þessar nýju spildur samtals rúmir 1.500 m².

Mikið verk var að ryðja þessi sveði, því að ekki var um jarðýtu að ræða til þess verks. Varð því að nota Ferguson til að rífa upp returnar, og gekk það furðuvel. Skurðbarminn framan við Miðreitinn þurfti að lækka allmikið á kaffla, og gátum við fengið vegagerðarýtu til þess með afargóðum kjörum.

Spildurnar voru svo allar plagðar vandlega og tverr þeirra herfaðar mjög vel. Viðbótin~~na~~ utan við Miðreitinn er fullunnin, og ekki vantar þar annað en nokkur hlöss af mómold og ein 10-15 hlöss af sandi. Báðar hinar spildurnar þarf að resa mjög vel fram og einnig mikið af gamla Miðreitnum. Verður nauðsynlegt að gera það strax í vor, því að dreifsetja verður í þær báðar.

Áleira um endurbætur í reitnum. Auk þess, sem þegar er getið, var ekið 4 bílhlössum af mómold og 11 af sandi. Alls var þá ekið í reitinn á árinu

31 bílhlassi af sandi og
9 bílhlössum af mómold.

Þá er þess að geta, að tekin voru á árinu fyrstu skrefin til heildarskipulagningar græðireitsins:

1. Ákveðin var ein sameiginleg grunnlína fyrir alla reitina, ~~sem~~ beðin skulu liggja samsíða við. Var mestum hluta beðanna, sem gerð voru í Efstareit í vor leið, snúið þannig.

2. Hafin var gerð breiðra og vandaðra aðalvega um reitinn. Var lokið við að jafna slíkan veg ofan við Efstareit og snyrtilegur torf-kantur gerður ofan við hann. Þá var vegur gerður niður í Mörkina frá nýja hliðinu, sem nú var fullgert. - Þessar ~~TEKINGAR~~ lagferingar kostuðu rúmlega 3.600 kr.

Loks má á þessum stað geta þess, að utantil í Efstareit var nú gert vandað holræsi úr grjóti. Þarna hefir verið nokkur seyla, og plöntur hafa alltaf lyfzt þar mikið af holklaka. Enda hefir sýnt sig í haust og vetur, að úr ræsi þessu er stöðugt rennsli. - En hér varð sama uppi á teningnum og í fyrra við ræsagerðina: þetta ræsi varð ótrúlega dýrt. Verður það æ ljósara, að ófært er að gera holræsi úr grjóti nema engin önnur úrræði séu.

2. Áburður.

Af tilbúnum áburði var notað á árinu í græðireitinn:

700 kg brennisteinssúrt kalí,
650 " þrífosfat,
400 " ammóníumnítrat.

Af húsdýraáburði:

30 tonn kúamykja (10 bílhlöss; ekið í reitinn í fyrra),
33 " sauðatað (11 bílhlöss)

Birgðir af áburði í árslok:

200 kg brennisteinssúrt kalí,
350 " þrífosfat,
450 " ammóníumnítrat.

Á þessu hausti var engum húsdýraáburði ekið í reitinn. - Allur kostnaður við innkaup, flutning og dreifingu á áburði varð um 4.900 kr. Ber þá að athuga, að ekkert var keypt af húsdýraáburði á árinu.

3. Sáning.

Tafla III hér fyrir neðan sýnir, hverju og hve miklu var sáð vorið og haustið 1956.

Tafla III. Frésáning á Hallormsstað vor og haust 1956.

Tegund	Uppruni	Merki	kg	m ²	Fræ- s.nr.
✓Birki, ísl.	Bæjarstaður	001- 100-55	4,70	143,0	367
✓Birki, ísl.	Hallormsstaður	003- 100-54	5,05	82,0	368
✓Gráelri	Rognan, Salten, N		0,50	15,0	547
✓Reynir, ísl.	Ýmsir staðir		45,00	32,0	
✓Blágreni	Sapinero, Colo. B	2003-3000-55	2,00	86,0	377
✓Rauðgreni	Nord-Helgeland, N	3405- 100-51	1,00	27,0	306
✓Rauðgreni	Nord-Helgeland, N	3405- 100-51	2,00	63,5	369
✓Sitkagreni	Cordova, A	108- 100-54	2,00	56,5	308
✓Sitkagreni	Cordova, A	108- 100-54	1,72	44,5	370
✓Sitkabastarður	Lawing, A	401- 100-54	6,00	100,0	371
✓Rússalerki	Sverdlovsk, R		0,50	10,0	374
✓Rússalerki	Yarensk, Arkangelsk, R		0,40	8,0	375
✓Dahúríulerki	Aldan, Yakutsk, R		2,00	69,0	379
✓Dahúríulerki	Amaga, Yakutsk, R		0,05	1,6	380
✓Dahúríulerki	Tommot, Yekutsk, R		0,05	1,6	381
✓Dahúríulerki	Komsomolsk v/Amúr, R		0,05	1,6	382
✓Dahúríulerki	Sínsk, Yakutsk, R		0,05	1,6	383
✓Kontortafura	Skagway, A <i>Amur</i>	1001- 250-53	0,27	10,5	170
✓Sembrafura	Hakasskaya, R <i>Hausti</i>		3,00	9,5	386
✓Skógarfura	Sjomen, N	3002- 100-47	0,25	10,0	155
✓Fjallapöll	Lawing, A	604- 100-54	0,30	8,5	373
✓Marþöll	Cordova, A	700- 100-54	0,30	10,0	372
✓Fjallapínur	Spinero, Colo., B	901-3000-55	1,00	20,0	376
✓Hvítþínur	Sapinero, Colo., B	2400-3000-55	3,00	40,0	378
✓Síberíupínur	Mourino, Irkutsk, R	100	0,45	11,0	384
✓Síberíupínur	Tavda, Sverdlovsk, R		0,95	29,0	385
✓Ýmsar prufur	<i>Allt, þal...</i>			94,5	
Alls			82,59	985,9	

A = Alaska. B = Bandaríkin. N = Noregur. R = Ráðstjórnarríkin.

Áf fræseðlunum sést, að við urðum ekki fyrr á ferðinni með sáningarnar í ár en í fyrra. Um ástæður til þess er nákvæmlega hið sama að segja og þá. Þrengslin í græðireitnum valda svo feikilegum óþægindum og eins hitt, að ekki er hægt að sá nema í vissa hluta reitsins enþá.

Allt um það, að seint var sáð, er ekki hægt að segja annað en meginhluti sáningarinnar tókist semilega, einstaka (sitkagrenið) ágætlega, og einnig pöllin mun betur en í fyrra. En ekki tókst vel með rauðgrenið, plönturnar af því voru litlar, og hætt við, að eitt-hvað af þeim fari forgörðum í vatur.

Óhætt er að segja, að illa hafi tekið til með margt af pruf-

um, enda urðu þær, því miður, að sitja á hakanum, þar til síðast. Að þessu sinni þar lítið á röturbruna, nema í kontortafurunni, sem sáð var haustið 1955 og kom ágætlega upp s.l. vor.

Kostnaður við sáningu nam alls líðlega kr. 9.000 - eða kr. 9,15 á m², en það er ívið lægra en áætlað var á m², og eitt af því fáa, sem staðizt hefir áætlun!

4. Dreifsetning.

Tafla IV sýnir, að alls voru dreifsettar s.l. vor 336.800 plöntur barr- og lauftrjáa og 9.230 græðlingar - samtals 346.030 plöntur. Þetta er líðlega 100 þús. plöntum ferra en áætlað var í fyrra.

Tafla IV. Dreifsetning á Hallormsstað 1956.

Almur, Rognan, Noregi, 1/0	5.300	
Áskur, Leksvik, Noregi	100	
Alaskabirki, Lazy Mountain, Alaska, 2/2	3.500	
✓ Birki, íslenzkt, Bæjarstaður, 3/0	9.400	
✓ Græðlri, Boxbacka, Finnland, 2/0	1.500	
✓ Rauðelri, Álandseyjar, Finnland, 2/0	700	
✓ Reynir, íslenzkur, 2/2	500	
✓ Broddgreni, Sapinero, Colo., Bandaríkin, 3/0	59.600	2 000 4k.
✓ Brodd- og blágreni, Colo., Bandaríkin, 2/3	10.900	
✓ Hvítgreni, Moose Pass, Alska, 2/3	2.600	
✓ Rauðgreni; Drevja, Veisen, Nor., 3/0	70.500	
✓ - " - Rana, Noregi, 2/2/2	1.000	1000 4k.
✓ Sitkagreni, MacLeod, Alaska, 3/0	126.900	
✓ - " - Homer, Alaska, 3/0	7.700	
✓ - " - " Alaska, (2/2)½	8.400	
✓ - " - Seward, Alaska, 2/3	4.700	147.700
✓ Evrópulerki, Schlitz, Þýskalaland, 2/0	900	
✓ Skógarfura, Troms dalir, Noregi, 3/0	22.600	336.800

Græðlingar:

Þingvíðir	5.000	
Gulvíðir	2.300	
Rifs	1.000	
Alaskaösp	400	
Heggur	400	
Viðja	100	
Loðvíðir	30	9.230

Alls 346.030
=====

Það reyndist koma á daginn, sem þá var hafður fyrirvari um, að broddgrenið frá Sapinero var smátt, sakir toppkals og kannski of þéttar sáningar, svo að kasta varð mjög miklu úr því. Þó varð enn að skilja eftir af því til næsta árs um 13.000 plöntur, vegna plássleysis. Einnig reyndist sitkagrenið frá MacLeod oftalið um rúm 20 þúsund, en þar var sama sagan: mikið toppkal. Að öðru leyti stóðst talningin frá haustinu áður á flestum tegundanna mjög vel, nema hvað miklu meira gekk úr til dreifsetningar af 2/3 sitkagreninu frá Homer og Seward en áætlað hafði verið. Þá var sloppt að dreifsetja síber-

íulkerkið frá Chebalinsky, en plönturnar í þess stað rótarstungnar til hliðanna, og verða þær afgreiddar úr stöðinni á vori komanda sem 3/0 plöntur.

Lins og árið áður, var dreifsett langseftir beðum. Var nú heldur meira vandað til undirbúnings beðanna en þá, og leiddi það af sér nokkuð aukinn kostnað. Þá voru stúlkurnar látnar vanda meira yfirrakstur að lokinni dreifsetningu í hverja rás en áður. Mun óhætt að fullyrða, að verkið hafi verið mjög vel af hendi leyst hjá dreifsetningarstúlkunum.

Mestmagnis unnu fjórar stúlkur að dreifsetningunni, 2 hinar sömu og árið áður, 1 vön héðan og úr Fossvogi frá fyrri árum og 1 óvön. Í ákveðisvinnu dreifsettu þær aðeins 181.200 plöntur að þessu sinni. Þær notuðu til þess 235 klukkustundir alls. Meðalafköst þeirra í ákveðisvinnunni urðu því:

770	plöntur	á	1	klst.
6.160	"	"	8	klukkustunda vinnudegi
6.930	"	"	9	"

Mestu dagsafköst einnar stúlku urðu að þessu sinni 9.460 plöntur á 9 klst. Samarið áður hafði þessi sama stúlka dreifsett mest 9.160 plöntur á 9 klst. degi.

Ástaður til þess, að ekki var nema líðlega helmingur plantanna dröfsettur í ákveðisvinnu, voru þær einkum, að dreifsetja þarfti á mörgum stöðum í reitnum og aðeins lítið magn í sumum þeirra. Sakir þungsla varð að dreifsetja svo til alls staðar, þar sem beð losnaði.

Allur kostnaður við dreifsetninguna nam nú rúmum 34.000 kr. eða 9,9 aorum á plöntu til jafnaðar. Hér er þá tekin með öll vinna við upptöku, sortéringu og niðurslátt til bráðabirgða á dreifplöntum, beðun, klippingu græðlinga og dreifsetningu þeirra.

Til fróðleiks hefi ég sundurgreint þennan kostnað enn frekar, en hann er allur fólgin í vinnu:

Klipping græðlinga kostaði 7 auru á stk.

Vinnan við að dreifsetja græðlinga kostaði 10 auru á stk.

Upptaka og ~~XXXXXX~~ sortéring dreifplantna kostaði 3,3 auru á stk.

Vinnan við dreifsetningu í ákveðisvinnu reyndist 2,9 aurar á plöntu til jafnaðar.

Vinnan við dreifsetningu í tímavinnu reyndist 4,0 aurar á plöntu til jafnaðar.

Meðalafköst stúlkanna við dreifsetningu í tímavinnu urðu sem hér segir:

300	plöntur	á	1	klst.
2.400	"	"	8	klukkustunda vinnudegi
2.800	"	"	9	"

Ástaðan til þess, að kostnaður á plöntu í tímavinnu hækkar ekki að sma skapi og afköstin minnka, miðað við ákveðisvinnu, er sú, að í tímavinnunni ~~XXXXXX~~ koma fram áhrif hinna mismunandi háu kauptaxta stúlkanna eftir alðri og æfingu. Þannig vann t.d. ein stúlka, sem var á lægsta taxta, all lengi við dreifsetningu á laufflokkum í tímavinnu. Og lengst af vann aðeins ein stúlka í hesta kaupflokkum að dreifsetningunni í tímavinnu.

Í heild varð dreifsetningarkostnaðurinn miklu meiri en áætlað hafði verið, miðað við plöntufjölda. Eftirtalðar ástaður munu einkum valda því:

Mikill kostnaður við niðurslátt plantna, sem sortéraðar voru úr

úr söluþlöntum til dreifsetningar. Þeim var nú strax slegið afarvandlega niður, enda dreifsettar síðast.

Meira dreifsett af slíkum þlöntum en árið áður, en verkið sækist mun seinna, þegar unnið er með svo stórar þlöntur, heldur en með fræbeðsþlöntur.

Tiltölulega miklu minna dreifsett í ákvæðisvinnu en árið áður.

Loks var vandaðri frágangur á dreifsetningarbeðum en árið á undan.

Tafla V. Þlöntur til dreifsetningar á Hallormsstað 1957.

<u>Birki</u> , íslenzkt, Bæjarstaður, 2/0	allt að	15.000	
<u>Gráelri</u> , Rognan, Noregi, 2/0		8.000	
<u>Reynir</u> , Fljótsdalshérað, 2/0		15.000	
" " " 2/2		2.000	17.000
<u>Gráfura</u> , (P. banksiana), Salida, Colo., 2/0		13.500	
<u>Gulfura</u> , (P. ponderosa), Sapinero, Colo., 2/0		2.500	
<u>Broddfura</u> , Fairplay, Colo., 3/0		1.750	
" " Salida, Colo., 2/0		8.500	10.250
<u>Kontortafura</u> , Skagway, Alaska, 200 m, 3/0 ..		50.000	
" " " 400 m, 3/0 ..		30.000	
" " Wedellsborg, Danmörku, 3/0 ...		4.500	84.500
<u>Skógarfura</u> , Sör-Salten, Noregi, 3/0		4.400	
<u>Evrónulerki</u> , Boxbacka, Finnland, 3/0		400	✓
<u>Rússalarki</u> , Arkangelsk-Vélsk, 2/0		5.000	
" " Karpinsk, Úral, 2/0		8.000	13.000
<u>Síberíularki</u> , Askís, Kraenojar, 2/0		87.000	
" " Chebalinsky, Altai, 2/0		16.000	103.000
<u>Hvítþinur</u> , (A. concolor), Sapinero, Colo., 2/0		12.000	
<u>Blágreini</u> , Colorado, 3/3		18.000	
<u>Broddgreini</u> , Sapinero, Colo., 4/0		13.000	
<u>Hvítgreini</u> , Knik River, Alaska, 2/3		2.200	
<u>Bauðgreini</u> , Grane, Vefsen, Noregi, 3/0		17.000	
<u>Sitkabastarður</u> , Lawing, Alaska, 3/2		6.500	
" " " 3/0		24.000	
" " " 2/0		2.500	33.000
<u>Sitkagreini</u> , Cordova, Alaska, 2/0		85.000	
" " Macleod, Alaska, 3/0		4.500	
" " " 3/2		1.350	
" " " 2/3		2.500	
" " Seward, Alaska, 3/0		12.000	
" " " 2/3		2.000	
" " Homer, Alaska, 2/2/2		150	
" " Óviss uppruni, Alaska, 2/2/2 ...		2.000	109.500
	Alls		476.200
	=====		

Varðandi þlöntur til dreifsetningar næsta vor er það helzt að segja, aðtalan á kontortafurunni geti sveiflast talsvert til, einkum niður á við. Þá geti mjög komið til greina að gróðursetja hér á Hallormsstað eitthvert magn af 2/0 lerkinu, þar eð mjög mikið af því er svo hávaxið, að harðleikið er að þurfa að dreifsetja það, ekki sízt þar sem rötarkerfi má teljast semilegt. Undir engum kringumstæðum myndi koma til greina að láta megnið af því vera nema 1 ár í dreifbeði. Annars er athyglisvert, hve mikið magn verður að þessu sinni að dreifsetja af úrhraki úr söluþlöntum.

Eðlilegast er að lokum að geta þess í þessum kafla, að Skógrækt-

arfélag Eyfirðinga keypti af okkur 20.000 broddgreni 3/0, 1000 sitka-
greni 3/0 og 3.000 birvíðigreðlinga. Kostnaðurinn við þessar plöntur
er innifalinn í heildarupphæðinni hér að framan. - Auk þess 7.000
2/0 birki í haust.

Af þessu tilefni vil ég skjóta hér inn þeirri athugasemd, að
ég tel mjög koma til mála, að litlu gróðrarstöðvarnar fengju allar
plöntur, sem þær þurfa til dreifsetningar, frá hinum stærri (sbr.
norsku kontraktgreðireitina). Pökkun á dreifplöntum í kassa og
flutningur þeirra kostar sáralítið og ætti að vera áhættulaus.

5. Afhentar plöntur.

Eins og tafla VI sýnir, voru afgreiddar úr stöðinni 96.915 plönt-
ur, eða 290 fleiri en áætlað var eftir talningu haustið áður. Rá-
volalerkið varð raunar um 9.000 færra en áætlað hafði verið, og
stafaði það af geysimiklum toppskemmdum, sem reyndust miklu meiri,
er farið var að taka það upp, en áætlað var í fyrstu. Og mikil van-
höld eftir gróðursetningu munu hafða orðið á því Ráivolalerki, sem
afgreift var. Hins vegar reyndust skógarfura, rauðgreni og blágreni
fleiri en niðurstaða talningar sýndi. Þá var horfið að því að taka
upp Hakaskojalerki, sem dreifsett hafði verið árið áður vegna topp-
skemmda, og fyllti það dálítið í skarðið.

Vinnukostnaður við upptöku, sortéringu, pökkun og afhendingu
nam líðlega 14.700 kr. - eða 15,2 aurar á plöntu. Hér er þá meðtal-
inn kostnaður frá því haustinu áður við upptöku, sortéringu og niður-
slátt söluplantna af birki og víði. Ef tekinn er með flutningur
plantna til hafnar og á flugvöll og ýmis annar kostnaður, hækkar upp-
hæðin í 16.500 kr. - eða 17 aura á plöntu.

Tafla VI. Plöntur afhentar úr greðireitnum á Hallormsstað 1956.

<u>Birki, íslenzkt, Þejarstaður, 3/0</u>	17.000	
" " " 3/2	4.132	
<u>Alaskabirki, Lazy Mountain, 2/2</u>	805	
<u>× Grælnri, Boxbacka, Finnland, 2/0</u>	150	
<u>× Reynir, Fljótshérað, 2/2 & 2/2/2</u>	673	
<u>Þingvíðir, 0/2</u>	1.687	
<u>Gulvíðir, 0/2</u>	356	
<u>Viðja, 2/0</u>	250	
<u>Rífs, 1/2 & 1/3</u>	1.304	
<u>Sólber, 1/3</u>	19	
<u>× Síberíulerki, Raivola, Finnland, 2/2</u>	9.950	9 950
<u>× Síberíulerki, Hakskoja, 2/2/1</u>	1.918	1 918
<u>× Skógarfura, Troms innland, 3/0</u>	11.810	5 50
<u>× Blá- og broddgreni, Colorado, 2/3</u>	11.211	
<u>√ Hvitgreni, Moose Pass, 2/3</u>	8.008	
<u>√ Rauðgreni, Trysil, 2/2/2</u>	10.720	
" Rana, 2/2/2	5.071	15.791
<u>√ Sitkagreni, Homer, 2/3</u>	5.460	
" Seward, 2/3	4.600	
" Öviss uppruni, 2/2/2	1.291	11.351
<u>√ Evrópulerki, Boxbacka, Finnland, 3/0</u>	530	
	Alls	96.915
	=====	

Næst skal þá skýrt frá nýjum - eða réttara sagt endurvöktum -
þætti plöntusölnunnar: sölu hnausaplantna úr skóginum. Að undanfögnu

hefir eftirspurn eftir stórum barrtrjáplöntum með hnaus farið vaxandi. S.l. vor létum við undan og afgreiddum dálítið af slíkum plöntum - og tókum að sjálfsögðu aðeins þar, sem annars hefði orðið að fella við grisjun. Langflestar þessara plantna voru seldar til Egilsstaða - þar af 35 á samkomusvæði Sjálfstæðisflokksins þar í skóginum. En auk þess voru Alþýðuskólanum á Hlíðum afhent 15 brodd- og blá-grenitré til gróðursetningar við skólann.

Þetta var ~~XXXXXX~~ selt af hnausplöntum:

34 stk. síberíularki úr Guttormslundi.
 24 " broddgreni úr Mörkinni.
 7 " blágreni úr Króklekjarteignum.

65 stk. alls.

Andvirði þessara trjáa var alls kr. 5.850,-. En allan kostnað við upptöku og afhendingu greiddu kaupendur.

Tafla VII. Söluhlöntur á vori komanda.

<u>Birki, íslenskt, Þegarstaður, 3/0</u>	1.600	
" " " 2/0	4.000	
" " Hallormsstaður, 2/0	12.400	18.000
<u>Gráelri, Rognan, 2/0</u>		2.000
<u>Þingvíðir, 0/1</u>	3.400	
" " 0/2	3.600	7.000
<u>Gulvíðir, 0/1</u>	2.000	
" " 0/2	1.200	3.200
<u>Viðja, 2/0</u>		1.850
<u>Revnir, 2/3 & 2/3/2, 40 - 60 cm</u>	2.000	
" " yfir 60 cm	1.650	3.650
<u>Síberíularki, Chebalinsky, Altai, 3/0, yfir 20 cm</u> ..		4.800
<u>Kontortafura, Wedellsborg, 3/0</u>		4.000
<u>Skógarfura, Sör-Salten, 3/0</u>		11.000
<u>Blágreni, Colorado, 3/3, yfir 11 cm</u>		26.000
<u>Lvítgreni, Knik River, 2/3, yfir 12 cm</u> ,,,	1.200	
" " Moose Pass, 2/4, yfir 12 cm og		
" " mikið um og yfir 20 cm 2.200		3.400
<u>Rauðgreni, Rana, Solör, Trysil og Umeå, 2/3/2, yfir</u>		
" " 12 cm og mikið af stórum		7.500
<u>Sitkabastarður, Lawing, 3/2, yfir 12 cm</u>		4.000
<u>Sitkagreni, Homer, 2/2/2, yfir 12 cm</u>	500	
" " MacLeod, 2/3 & 3/2, yfir 12 cm	1.800	
" " Seward, 2/3, yfir 12 cm	3.300	
" " Óviss uppruni, 2/2/2, yfir 10 cm	1.000	6.600
	Alls	103.000
	=====	

Svo sem taflan hér að ofan sýnir, virðist niðurstaða talningar s.l. haust benda til eilítið skárrí útkomu á næsta vori en var s.l. vor.

Að öllu skaplegu hefði plöntufjöldinn á þessu vori átt að verða miklu meiri. Að þessu sinni er aðalorsök hinnar slæmu útkomu kunn: gífurleg vanhöld, sem hafa orðið í Miðreitnum á dreifplöntum þar frá vorinu 1954. Það vor þurfti að dreifsetja þar meiri hlutann af greniplöntum stöðvarinnar, þar að annars staðar var ekki

pláss í gróðireitnum. Mikið af þessum reit er gömul mómýri, og reynslan hefir sýnt, að framrasla er allsendis ónóg, enda verður að beta úr því í vor, þegar reiturinn losnar að mestu.

V. Gróðursetning.

Gróðursetning í skóginum hér hófst 4. júní og lauk 7. júlí. Ekki var verkinu þó haldið áfram sleitulaust allan þennan tíma - af óviðráðanlegum ástæðum, og einnig var á þessu tímabili unnið við að leggja lim í rastir á gróðursetningarsvæðunum, þar sem þess þurfti.

Tafla VIII sýnir fjölda plantna, sem gróðursettar voru, tegundir og gróðursetningarsvæði.

Tafla VIII. Gróðursetning á Hallormsstað 1956.

Tegundir og staðbrigði	Lýsis- hóll neðan.	Neðan við Seylu	Ofan við Mörk	Í Mörk- inni	Alls
Birki, Bajarstaður, 3/2	-	100	-	-	100
Reynir, 2/2/2	-	40	310	-	350
Alaskabirki, Lazy Mount. 2/2	-	40	-	165	205
Gráelri, Boxbacka, Finn 2/0	150	-	-	-	150
Síberíulerki, Raivola, 2/2	2.280	-	-	-	2.280
" Hakaskoja, 2/2/1	275	-	-	20	295
" Arkangelsk, 2/4	-	110	-	-	110
Skógarfura, Troms dalir, 3/0	-	10	-	-	10
Brodd- og blágreni, Colo. 2/3	2.255	25	-	-	2.280
Hvítgreni, Moose Pass, 2/3	1.345	10	-	-	1.355
Rauðgreni, Rana, 2/2/2	40	25	-	-	65
" Trysil, 2/2/2 ...	4.640	-	-	-	4.640
Sitkagreni, Homer, 2/3	450	-	-	-	450
" Seward, 2/3	440	10	-	-	450
" Óviss uppr. 2/2/2	1.105	-	-	-	1.105
Evrónulerki, Boxbacka, W. 3/0	500	-	-	-	500
Frá Kristni Guðsteinssyni:					
Síberíubípur	-	-	-	100	100
Frá forseta Íslands:					
Thuja koraiensis, Mustila, F.	-	-	-	25	25
Abies sibirica, Mustila, F.	-	-	-	25	25
Pinus cembra, Mustila, F.	-	-	-	25	25
Alls	13.480	370	310	360	14.520

Að magni til er þetta lívið minni gróðursetning en ákveðin var á skógarverðafundinum, en skipting tegunda eilmjög önnur. Eftirfarandi ástæður liggja til þess:

Bins og áður var frá sagt, brást Raivola-lerkið mjög. Og því miður urðu vanhæð mikil á því eftir gróðursetningu, þótt á því væri byrjað og mjög vandað til verkans, t.d. notuð gróðurmold með hverri plöntu.

Ekki var gert ráð fyrir að gróðursetja neitt sitkagreni, en þar sem allmiklar toppskemmdir voru á því, var ákveðið að gróðursetja hér toppskemmdar plöntur. Þá var gróðursett meira af bróð- og blá-greni, en minna af hvítgreni, þar eð háð síðastnefnda var farið að vaxa svo mikið - og eru 2.200 plöntur eftir af því í græðireitnum. Loks var gróðursett meira en áætlað af Trysil-rauðgreni.

Varðandi gróðursetningarsvæði skal tekið fram, að það, sem hér að ofan er nefnt Lýsishóll, eru 5 misstórar spildur. Þrjár þeirra eru horn, sem orðið höfðu eftir milli eldri gróðursetningarsvæða, en tvær stærri samfelld svæði.

Meðan við Seylu voru settar ýmsar tegundir, eins og taflan sýnir, og var það gert mönnum til augnauðis í framtíðinni.

Þama er að segja um gróðursetningu reyniviðarins. Nokkuð gekk af söluplöntum af II. fl. reynivið. Var ákveðið að gróðursetja þar fremur en henda þeim, þar eð ekki kom til mála að dreifsetja þar aftur.

Þá var plöntum þeim frá Finnlandi, sem forseti Íslands sendi hingað, valinn góður staður neðst í Mörkinni. Var mjög vandað til þeirrar gróðursetningar og plönturnar vökvaðar nokkra daga eftir gróðursetningu. - En ~~KKII~~ útlit er fyrir, að kóreanska thujan muni ekki lifa. Skammt þar frá var gróðursettur síberíuþinurinn frá Kristni Guðsteinssyni og Alaskabirkið.

Veður gat ekki talizt hægstætt fyrir gróðursetningu, meðan á henni stóð. Var oft mikið sólfar, og úrkoma í júní var lítil - kom t.d. aldrei önnur eins bjargræðisrigning og seinni hluta júní árið áður. En greinilega kom nú í ljós, að við svo óhagstæð skilyrði er vel hægt að gróðursetja greniplöntur, sem farnar eru að vaxa, því að ekki virðast teljandi vanhöld hafa orðið á greninu eftir sumarið. Og þótt ungu ársprotarnir hængju niður fyrstu dagana eftir gróðursetningu, réttu þeir sig furðufljótt aftur.

Gróðursetningin kostaði alls kr. 20.300 (vinna við að leggja lim í rastir og aksturskostn. innifalið) - eða kr. 1,40 á plöntu til jafnaðar. - Ef hins vegar er athugaður sérstaklega kostnaður við að gróðursetja 8.800 greniplöntur, sem settar voru seinast í tvö stærstu og samfelldustu svæðin, verður útkoman 1,07 kr. á plöntu. Hér var þó búið að raða limi á nokkrum hluta svæðanna. En þessi niðurstaða er alveg samhljóða því, sem ~~KKII~~ hliðstæð athugun í fyrra leiddi í ljós.

VI. Byggingar.

Á árinu var séralítið unnið við byggingar staðrins. Settur var ofn í suðurherbergið á loftinu í Mörkinni, og stekkaðar voru svo dyrnar á gamla járnskúrnum, að hægt er nú að aka Ferguson-dráttarvélinni þar inn til geymslu. - Þá má geta þess, að smíðaðir voru 3 vandaðir tjaldbotnar úr timbri, þar eð fyrirsjáanlegt er, að piltar þeir, sem hér starfa í vörvinnunni, verða að liggja í tjöldum, enda létu þeir hið bezta yfir því, þegar þeir höfðu fengið hina nýju tjaldbotna.

Fyrir vorið verður nauðsynlegt að mála verkafólksbústaðinn innan og gera hann að ýmsu leyti vistlegri en nú er.

Í þessum kafla má að lokum geta þess, að s.l. vor fékk skógarvörður til afnota 3 samliggjandi herbergi í kjallaranum í Seylu, húsi Hrafns Sveinbjarnarsonar. En áður hafði hann haft ráð á 2 herbergjum í húsinu, sínu á hvorri hæð, ásamt geymsluplássi á héalotti.

Nú var innréttað eldhús í einu kjallaraherberginu, gólf lögð með dúk og tarketti og íbúðin máluð að mestu. Nokkrar lagfæringar eru

þó enn eftir.

Alls hefir þessi innrétting kostað um 31.500 kr., og er allmiklu meira en áætlað var.

VII. J a r ö ý t a n.

Um mánaðamót júlí-ágúst var CLETRAC-jaröfta skógræktarinnar flutt hingað frá Vöglum. Var hún strax látin vinna hér nokkuð. Ekki mátti þó tanars standa, að tekist að ljúka hínu allrenauðsynlegasta, er annar spansleðinn brotnaði. Var þá þakki um meiri vinnu að reða, fyrr en skipt hefði verið um þessar hlut. Einnig virtist vélin undir það síðasta vera orðin mjög kraftlítill.

Einum mánuði síðar var sótt ýtan af sömu gerð, sem keypt hafði verið á Kópaskeri. Flutning á báðum ýtunum tók að sér maður hécán úr sveitinni fyrir alls 5.000 kr., sem er alveg ótrúlega lágt verð.

Þegar er komið í ljós, að kaupin á ýtunni frá Kópaskeri hafa verið ið afarhagstæð. Skal nú stuttlega greint frá, hvað nothaft virðist vera í henni:

Beltakeðjur eru svotil óslitnar og beltaspyrnur geta enzt til nokkurra mánaða notkunar. - Ólíudsla og -gangráður eru í góðu lagi, ennfremur spíssar. - Beltarúllur eru flestar góðar, einnig fram- og afturhjóli. - Ástæða er til að ætla, að tannhjólakassi sé í góðu lagi, einnig tengsli. - Spansleðar eru ósprungnir og í góðu lagi. - Ástæða er til að ætla, að vélarbökk, sveifarás og hedd sé allt nothaft. Hins vegar munu slífar og stimplar í vél vera ónýtt.

Í haust vildu Vegagerð ríkisins og verktakar við Grímsárvirkjun fá ýtuna leigða hjá okkur. Var þá spansleði tekinn úr Kópaskersýtanunni og settur í hana. En með öllu reyndist þá ógerlegt að koma vélinni í gang, þrátt fyrir mjög ítrekaðar tilraunir. Þótti sýnt, að vélin væri orðin of óþétt til að geta talið í nothafu ástandi. Var hún svo tekin úr ýtunni og flutt á bifreiðaverkstæðið í Tunguhaga. Hefir komið í ljós, er hún var tekin upp í haust, að skipta þarf um stimpla, slífar og legur. Hins vegar er sveifarás í lagi.

Þá hefir Kópaskersýtan verið rifin í sundur, nema tannhjólakassi og tengsli, og gangið frá hlötum úr henni, svo að þeir séu til taks sem varahlutir í hana, ef á þarf að halda.

Með flutningi á báðum ýtunum norðan úr landi hefir þetta allt kostað um 11.300 kr.

Svo virðist sem þeg munni að fá dálitla vinnu fyrir jaröftuna, ef tekst að koma henni í svo gott lag, að gangur verði nokkuð öruggur, því að enn er skortur á jaröftum hér eystre.

VIII. V e g a g e r ð.

Þegar hefir verið drepið á, að akfer vegur var ruddur frá Bjergseli að Hálshlíði. Einnig hefir verið lýst vegagerð í Mörkinni. Ánnað varð ekki aðhafzt í vegagerð hér í skóginum, ~~XXX~~ en nokkuð hafði verið fyrirhugað í því efni, ef jaröftan hefði ekki bilað. - En ventanlega verður þeg að gera þeim mun meira á næsta ári.

Vegagerð ríkisins vann á árinu fyrir allt það fé, sem veitt var á fjárlögum til Skógavegar, að vegagerð í landi skógræktarinnar:

Í vor leið var malborinn vegarkafflan frá Þýási að Klíftjörn. Þá var í haust steipt renna á Lerlingará við Mörkina og allhár vegur gerður þar í kvosinni. En eftir er að þakka þann vegarspotta nokkuð

og malbera. Er að þessu hin mesta samgöngubót, því að vegurinn yfir Kerlingarána var vegast sagt hvílmleiður og iðulega ófar að vetrarlagi, og þannig oft illmögulegt að ná viði á bílum úr Innskóginum.

Þess má geta, að yfirverkstjóri vegagerðarinnar, Egill Jónsson, lét þetta verk ganga fyrir að Áeggjan okkar. Hefir samvinna við hann verið hin áhæggjulegasta. Og þess er skylt að geta, að hann gengur ríkt eftir við undirmenn sína, að landi sé ekki spillt að óþörfu, þegar vegir eru hlaðnir, og letur ganga snyrtilega frá nýjum vegum, en slíkt þekktist ekki, áður en hann kom. Við vegagerð hér í skóginum hefir hann og undirmaður hans á þessu sveði, Helgi Gíslason, virt í hvítetna óskir okkar, að því er varðar að forðast óþarfa jarðrask.

Ég lét þessa getið hér í tilefni af umræðum á síðasta aðalfundi Skógræktarfélags Íslands um vegagerðina.

IX. Framræsla í skóglendi.

Þegar jarðýta rektunersambandsins fór hér yfir í sumar og hafði meðferðis svonefndan "skerpiplóg", var hún látin rista plógför með teki þessu í nokkur mýrarsund hér í skóginum og mýrarnar í gömlu hestagirðingunni sunnan við beinn. Er þessum skurðum ætlað að né mesta yfirborðsvatninu og vera farvegur fyrir snálekki, sem renna eftir sundum þessum, ef ske kynni, að það flýtti fyrir, að birkið næði þar fótfestu. Víst er um það, að mikill og stöðugur vatnsflaumur hefir verið í þessum skurðum nú í haust og vetur, hvort sem birkið bregður nú við eða ekki til að leggja undir sig mýrarnar.

X. Ferðir og leiðbeiningar.

Á árinu fór ég engar lengri ferðir um undsemið. Varð enn ekki hafin gerð spjaldskrár þeirrar, sem ákveðið er að gera yfir allar skógargirðingar.

Þó skal getið þess litla, sem er:

Í októberlok fór ég til Reyðarfjarðar og mældi fyrir girðingu þeirri, sem skógræktarfélagið þar hyggst koma upp. Er landið þar, sem þeir hafa fengið til umráða, á margan hátt fallegt, en helzti gallinn er, að snjóþyngsli munu vera þar mikil á köflum.

Í byrjun nóvember fór ég ásamt Ágústi Árnasyni í Eiða, að beiðni skólastjóra þar, til að athuga ástand skógargirðingarinnar þar, en hún þarfnast nú allmikilla endurbóta, þó ekki eins og skólastjóri hafði ætlað.

Skömmu síðar fór ég að Miðhásum í Eiðabíngshé að athuga skóglendið þar og aðstaður til friðunar, ef til kæmi. Er skömmst frá að segja, að land var þar mjög álitlegt til skógræktar, nýgreiðingur mjög mikill og í góðum vexti, þótt meiri búskapur hafi verið rokinn þar undanfarið ár en lengi. En núverandi ábúandi er mikill dugnaðarmaður, sem ekki byggir á vetrarþeir, og mun það ríða baggamuninn.

Loks er þess að geta, að í haust hefi ég farið margar ferðir í Eyjólfsstaðaskóg, þar eð ég hefi séð um endurnýjun á girðingu Skógræktarfélags Austurlands, sem hafizt var handa um í septemberlok. Hefir þetta reynst miklu umfangsmeyra verk en ætlað var í fyrstu, því að þarna þarf mjög vandáða girðingu, sakir geymslegra snjóþyngsla á köflum.

XI. Trjá m e l i n g a r o. f l.

Í febrúar var Guttormslundur mældur, og vísast til skýrslu, sem þá var send um niðurstöður þeirrar mælingar.

Í haust voru gerðar mælingar á ýmsum erlendum trjátegundum, sem hér hafa verið gróðursettar, og um niðurstöður þeirra vísast til skýrslu, dags. 6. des. s.l.

Að landmælingum var ekkert unnið á árinu. Þess má hins vegar geta, að teknar voru í annað sinn loftljósmyndir af skóginum.

Ekkert var unnið að reitaskiptingu skógarins á árinu.

XII. S i t t a f h v e r j u.

Mikill ferðamannastraumur var hingað á sumrinu. Eins og áður leiðdi af því, að allmiklum tíma var varið til þess að sýna ferðamönnum Mörkina og ýmsar gróðursetningar. M.a. voru margir ferðamannaþópar. Í einum slíkum hópi var Páll Guðjónsson, trésmíðameistari úr Reykjavík, með starfsmenn sína. Þessi hópur bað um leiðsögumann til að sýna sér hið markverðasta í skóginum. Eg sýndi þeim svo um skógin. Þr ég kvaddi hópinn eftir að hafa sýnt þeim Guttormslund, afhenti Páll Guðjónsson mér 500 kr., og kvaðst með því vildi sýna þakklæti sitt og þeirra félaga fyrir það, sem þeir hefðu séð, og jafnframt sýna hug þeirra til þeirrar starfsemi, er þeim virtist hafa borið svo góðan ávæxt. Eg sagði honum, um leið og ég þakkaði, að Landgræðslusjóði myndu afhentir þessir peningar.

Hingað til hefir enginn þakkað svo rausnarlega fyrir sig, né sýnt starfseminni viðurkenningu á þennan hátt. - Raunar hafa ýmsir einstaklingar boðið borgun fyrir leiðsögnina, en aldrei tekið fram, að hún ætti að renna til skógræktarinnar. - Óþarfi ætti að vera að taka fram, að slík borgun hefir aldrei verið þegin.

Eg get ekki stillt mig um að segja frá öðru smáatviki: Fyrir jólin keypti Guðleifur Guðmundsson, trésmíður frá Reykjavík, sem vinnur við Grímsársvirkjun, af okkur lítið jólatré. Kvaðst hann aldrei fyrr hafa keypt jólatré, þar eð hann vildi ekki útlend. Um leið og hann greiddi tréð, afhenti hann mér jafnvirði þess til Landgræðslusjóðs.

Övenjumikið kom hingað af erlendum gestum á sumrinu. Skulu þeir greindir, sem við sýndum um skógin:

22. júní kom Kanadamaðurinn John Walker og kona hans í fylgd með Baldri Þorsteinssyni. Dvöldust þau hér heilan dag.

Í byrjun júlí kom séra Harald Hope frá Ytre-Árna og kona hans og voru í fylgd með skógræktarstjóra.

Um miðjan júlí kom enskur maður, Len Chappel, og kona hans. Hann var hér eystra á vegum Flugfélags Íslands hf., og kvað vera háttsettur maður hjá öðru stóra brezka flugfélaginu. Hann virtist vera mikill áhugamaður um trjárekt.

Um miðjan ágúst kom svenskur grasafreðingur, Gunnar Degelius, dósent frá Uppsöllum. Hann var hér hluta úr degi að leita að skófum í skóginum.

2. september komu hundasérfræðingarnir tveir frá Skotlandi og Kaliforníu, sem voru að leita að hreinræktuðum íslenskum hundum. Þeir spurðu mjög margs um skógræktarmál okkar.

9. september komu rússnesku prófessorarnir Njesterov og Ivanov, ásamt Sjumilov frá VOKS, í fylgd með skógræktarstjóra og dvöldust hér heilan dag.

17. september, sem var einn fegursti dagur sumarsins, kom hinn

kunni samski samvinnufrömuður, Thorsten Ohde, og kona hans.

Síðar sama dagkomu tveir franskir kvikmyndatökumenn, Marcel Hanoun og Daniel Kostovetzky, er tóku hér kvikmyndir fyrir franska sjónavrpið. Voru þeir ákaflega hrifnir og ánægðir með það, sem þeir gátu kvikmyndað í Mörkinni. Þeir kváðu 40 milljónir manna myndu sjá þessar myndir. Þeir skrifuðu hjá sér upplýsingar um meginatriði í íslenskri skógrekt til að nota í skýringartexta.

Loks er þess að geta, að 2. júlí kom hingað Klemenz Kr. Kristjánsson á Samsstöðum til þess að líta á aðstæður til kornrektor á Ormsstöðum. Vissulega leitat honum áætlega á staðinn til þeirra hluta, en taldi landrými hins vegar of lítið til þess að fært væri að reka kornrekt sem sjálfstæða grein. Hið litla svæði myndi ekki geta borið uppi fjárfestingu við nauðsynleg áhaldakaup og byggingar.

Á árinu hefir verið reynt eftir því, sem frekast var kostur hverju sinni, að halda sér í starfseminni að kostnaðaráætlun skógarvarðafundarins. Þetta hefir tekið misjafnlega. Í einstöku greinum tókst að halda sig innan ramma hins áætlaða kostnaðar. Í öðrum var hann sprengdur misjafnlega mikið, og hafa ástæður til þess verið rektar hér á undan, að því er varðar sumu liði. Í heild hefir verið farið dálítið fram úr áætlun, en vart þó meira en búast mátti við, miðað við hekkannir, sem urðu á kaupgjaldi og verðlagi.

Hallormsstað 17. janúar 1957

Þigurður Blöndal.